

Suusikko

Metsähistorian Seuran jäsenlehti 2/2025

**VARA-
PUHEEN-
JOHTAJAN
PALSTA
S.3**

**TALVEN
SELÄN
TAITTAJAISET
S.4**

**VUOSI-
KOKOUKSEN
KUULUMISET
S. 5**

**PROFESSORI
KALMIN PUU
JA METSÄT JA
HÄNEN "TESTA-
MENTTINSA"
S.7**

**PUOLI
VUOSISATAA
METSÄ-
TALOUTTA
S.11**

**RETKEILY
12.-13.9.2025
KANTA-
HÄMEeseen
S.12**

Susikko^{2/2025}

Varapuheenjohtajan palstaa	3
Talven selän taittajaiset	4
Vuosikokouksen kuulumiset.....	5
Professori Kalmin puut ja metsät ja hänen ”testamenttinsa”	7
Puoli vuosisataa metsätaloutta	11
Retkeily 12.–13.9.2025 Kanta-Hämeeseen.....	12

METSÄHISTORIAN SEURA RY:N JÄSENTIEDOTE 2/2025

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN 2737-3428 (painettu)
ISSN 1799-0750 (verkkajulkaisu)

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry

Ilmestyminen: Kolme kertaa vuodessa

Toimituskunta: Heikki Roiko-Jokela

Antti Koskimäki

Juha Aaltoila

Visa Ollikainen

Nuutti Kiljunen

Taitto: Kirsi Salonen/Grafisa

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen [heikki.roiko-jokela\(at\)jyu.fi](mailto:heikki.roiko-jokela(at)jyu.fi). Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko.

Etukansi: Kesäinen järvi- ja tunturimaisema Urho Kekkosen kansallispuistossa Sokostin seudulla, Pikku-Luirojärven rannalta kuvattuna. 1983.
Kuva: Suomen Metsämuseo Lusto/
Urpo Häyrisen kokoelma/ Urpo Häyrinen.

PUHEENJOHTAJA

Heikki Roiko-Jokela

VARAPUHEENJOHTAJA

Nuutti Kiljunen

MUUT HALLITUKSEN JÄSENET

Visa Ollikainen, sihteeri

Jarmo Hämäläinen

Leena Karjalainen-Balk

Pirkko Kivinen

Kari Mielikäinen

Jukka Nerg

Erkki Etelä-Aho

Marko Rikala

METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ
ihminen ja metsä

Kasvun tavoittelun historiaa

Metsien paremman kasvun tavoittelu sellaisenaan on jo muodostunut historialliseksi ilmiöksi, vaikka itse puuston kasvua biologisena ilmiönä ei tarkastelisiakaan. Toiminnan perustelut ja puitteet ovat aikojen saatossa monipuolistuneet, joskaan eivät täysin muuttuneet.

Maa- ja metsätalousministeriö julkaisi keväällä muistion metsien kasvun parantamisesta. Ruotsissa Skogsstyrelsen julkaisi vastaavanlaisen raportin vuonna 2023. Ruotsalaisraportti on pitkäjänteisempi, sisällöltään hieman perustelevampi ja korostaa metsien roolia resurssina, vaikka puun käyttötarkoitusta ei pohdita. Suomalaiset korostavat enemmän metsän roolia hiilen sitojana ja tarkastelun aikajänne on lyhyempi.

Metsien kasvun parantaminen on ollut pitkäaikainen tavoite. Pohjoismaissa on kirjoitettu lukuisia raportteja aiheesta viimeisen sadan vuoden aikana: Tutkimusjulkaisuja, opaskirjoja, metsien kasvuun liittyviä toimintaohjelmia ym. Professorit ja muut tieteenharjoittajat ovat ahkeroineet. Kaikkia ei voi muistaa. Muutama teos tuli mieleeni alussa mainituja raportteja selatessa.

Vilho Lihtonen tarttui asiaan 1929 ajankohtaisessa teoksessaan *Huonotuottoisten metsien kunnostaminen*. Metsänarvioijan otteella hän tarkasteli metsänhoidon mahdollisuuksia parantaa kasvua eri kasvupaikoilla suhteessa silloisten metsien todettuun kasvuun ja luonnontilaisiin metsiin.

MERA-ohjelmiin liittyi vahva taustatyö 1960-luvulla. Ohjelmissa toimeenpantiin sitten kasvun lisäämiseen tähtääviä toimia laajassa mitassa Maail-

manpankin rahoituksella. Aiheen kansallisen merkityksen vuoksi työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin toimialan ulkopuolelta Suomen Pankin pääjohtaja Klaus Waris.

Ruotsissa kannettiin 60 vuotta sitten huolta metsien epätasaisesta ikäluokkakajakaumasta. Uhkana enustettiin 2000-luvun alkuun "virkesvacka". Metsänhoitopäälliköt Roland Nellbeck ja Stig Hagner etsivät ja toimeenpanivat ennakkoluulottomasti keinoja uhkan torjumiseen. Ongelmaa ei lopulta muodostunut pelätysti. Työn tuloksia voi tarkastella vaikkapa SCA:n vuosikertomuksesta.

Metsien kasvun lisäämisen vaikutukset muihin metsien tuottamiin hyötyihin ovat tulleet vahvemmin esille. Toimintaympäristö on muuttunut ja metsien hyödyntäminen monipuolistunut. Missä toimintaympäristössä kasvatamme ja hyödynnämme metsiä tulevaisuudessa, ja miten metsien rooli resurssina, hiilivarastona tai muussa roolissa seuraavina vuosikymmeninä kehittyy? Vasta pitkällä tulevaisuudessa voimme taas tarkastella, miten nyt julkaistujen raporttien ajatukset toteutuvat.

Nuutti Kiljunen

MMT

Metsähistorian seuran varapuheenjohtaja

Talven selän taittajaiset

Metsähistorian Seuran jokatalvinen tapahtuma,

Talven selän taittajaiset, pidettiin 19.2.2025.

Tilaisuudessa metsänarvioinnin historiaa tallentaneen työryhmän jäsen metsänhoitaja Juha Salmi piti esityksen viime vuonna ilmestyneestä metsänarvioimisaiheisesta tarinakirjasta *Karhujen kanssa kairassa, Savuisen savotan tarinoita*.

”Karhukirja” jatkaa Lapin valtionmetsien arviointien dokumentointia, työtä, jonka aloitti työryhmän vuonna 2021 julkaisema Savuinen Savotta –tietokirja. Kirjat kertovat samasta aiheesta, mutta tarkastelukulmat poikkeavat toystin toisistaan. Kun tietokirjassa kerrotaan arkistolähteisiin perustuvat faktat arvioinnin menetelmistä, hehtaareista ja hakkuusuunnitteista, Karhukirjassa asioita tarkastellaan kumisaapasperspektiivistä. Puheenvuoro annetaan henkilöille, jotka ovat itse olleet mukana Lapin metsien arvioinneissa. Omakohtaisissa muisteluksissa mukana on työntekijän persoona tuntemuksineen ja ajatuksineen.

Arviointitöiden dokumentointia aloitettaessa 2000-luvun alussa oli selvää, että talteen halutaan

työssä mukana olleiden omakohtaisia muisteluksia työstään. Kirjoituspyyntö lähetettiin noin 80:lle Lapin metsänarviointitöissä eri tehtävissä olleelle henkilölle. Kertomuksia saatiin 20 henkilöltä. Hyvä osallistumisprosentti osoittaa, että tämänkaltaista dokumentointityötä pidettiin tärkeänä.

Karhujen kanssa kairassa –kirjassa on juttuja kaikkiaan 23 eri kirjoittajalta. Valtaosa kirjoituksista koskee maastotöitä Lapissa, mutta joidenkin tarinoiden tapahtumat sijoittuvat Etelä-Suomeen ja jopa ulkomaille. Joitakin muisteluksia on toimistoltakin. Tarinat kertovat metsänarviointiin liittyvistä tunnelmallisista, hauskoista, jännittävistä ja jopa vaarallisista tapahtumista.

Salmi, Juha, et al. 2024. *Karhujen kanssa kairassa – Savuisen savotan tarinoita*. Juha Salmi.

Vanhimmat jutut ajoittuvat 1950-luvulle, jolloin tapaamme mm. A. E. Järvisen kahvinuotiolle ja Kullervo Kuuselan ”korpivaelluksellaan”. Tuoreimmat muistelukset ajoittuvat viime vuosituhatvuotien viimeiselle vuosikymmenelle, jolloin hoitoalueen laajuiset kuvioittaiset metsänarvioinnit päättyivät ja tilalle tulivat uudet kaukokartoitukseen perustuvat menetelmät.

Kirja on helppolukuista tarinointia ja sellaisena sopivaa luettavaa ihan kaikille, jotka ovat vähänkin kiinnostuneita metsistä, luonnosta, Lapista tai historiasta. Metsänarvointi on lähinnä vain syy, miksi metsässä ollaan ja miksi erilaisiin tilanteisiin ajaututaan.

Karhujen kanssa kairassa –kirjasta on saatu runsaasti positiivista palautetta. Sitä, Savuisen Savon tavoin, on pidetty arvokkaana kulttuuritekona. Muutamat lukijat ovat kärsineet univaikeuksista, kun kirjan tarinat ovat pyörineet yöllä mielessä. Palautteenantajien joukosta voidaan poimia yksi ryhmä,

metsänarvioijien puoliset. Eräskin totesi, että on hyvä, ettei hän tiennyt miehensä arviointivuosina, millaista siellä metsässä oli ja mitä kaikkea siellä tapahtui.

Lisätietoa, kirja-arvosteluja ja kirjoista saatua palautetta löytyy työryhmän (Olli Sandström, Juha Salmi, Erkki Tuovinen, Ilkka Vaara) nettisivulta www.savuinensavotta.com.

Toisena aiheena Talven selän taittajaisissa oli kirjailija-metsänhoitaja A. E. Järvisen suhde Osaran aukeiden syntyyn. Juha Salmi piti asiasta muutaman mittaisen esityksen. Järvistä on joissakin lähteissä syytetty Osaran aukeiden suunnittelijaksi ja pääarkkitehdiksi. Esityksen pääviesti oli, etteivät Järvinen tai muutkaan suunnittelumiehet suunnitelleet laajoja aukeita. Keskitetyt hakkuut vain toteutettiin suunnitelmista poikkeavalla tavalla.

Juha Salmi

METSÄHISTORIAN SEURA RY

Vuosikokouksen kuulumiset

Metsähistorian Seuran vuosikokous pidettiin Tieiden talolla Helsingissä 16.4.2025. Kokoukseen osallistui 20 henkilöä. Seuran puheenjohtaja Heikki Roiko-Jokela avasi kokouksen ja vuosikokouksen puheenjohtajaksi valittiin Risto Hyvärinen. Kokouksen jälkeen kuultiin Seppo Ojan esitys aiheesta ”Pehr Kalmin puut ja metsät”, josta enemmän seuraavassa artikkelissa.

Toiminta, tuloslaskelma ja talous 2024

Edellisen vuoden toimintaa kertailtiin tärkeimmiltä osiltaan. Taloudellisen tuloksen todettiin päättyneen noin 2 900 euroa alijäämäiseksi, taseen loppusum-

man ollessa vuoden 2024 lopussa noin 8 600 euroa. Vastuuvollisille myönnettiin yksimielisesti tili- ja vastuuvapaus.

Toimintasuunnitelma sekä tulo- ja menoarvio vuodelle 2025

Vuoden 2025 toimintasuunnitelmassa jatketaan edellisenä vuonna päivitetyn strategian mukaisesti metsähistorian taltiointia ja tunnetuksi tekemistä. Aikanaan strategisia tavoitteita toimeenpanemaan perustetut työryhmät päivitetään myös uuden hallituksen myötä ajantasaisiksi. Jäsenlehti Susikko toimitetaan perinteisesti sähköisesti kolmesti vuoden aikana seuran verkkosivuille, sekä tarvittaessa

paperitulosteena. Vuosilusto julkaistaan joka toinen vuosi painettuna ja verkkojulkaisuna yhdessä Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksen sekä Suomen Metsämuseo Luston kanssa. Seuran toiminnasta tiedotetaan jatkossakin Susikossa, seuran tilaisuuksissa ja verkkosivuilla, sähköpostitse sekä metsäalan lehdissä ja valtakunnallisten historia- ja metsätieteiden kanavien kautta. Seuran hallituksen nimeämä tiedotusryhmä kehittää tiedotusta osana seuran strategiaa. Lisäksi seura ylläpitää yhteyksiä tiedeyhteisöihin, historia- ja perinneyhdistyksiin sekä alan muihin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailta. Tavoitteena on keskinäinen tiedon ja kokemusten vaihto sekä yhteistyö ja työnjako. Myös monipuolista yhteistyötä Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatketaan. Kotimaan retkeily suuntautuu tänä vuonna Kanta-Hämeeseen.

Hallitus

Metsähistorian Seuran hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Heikki Roiko-Jokela. Hallituksen jäsenistä erovuorossa olivat Jarmo Hämäläinen, Leena Karjalainen-Balk, Nuutti Kiljunen ja Pirkko Kivinen. Kaikki erovuoroiset valittiin jatkamaan hallituksessa uudelle kaksivuotiskaudelle. Hallituksessa jatkavat myös vuoden päästä erovuoroisena olevat Kari Mieliäinen, Jukka Nerg, Erkki Eteläaho ja Marko Rikala. Seuran toiminnantarkastajiksi vuodelle 2025 valittiin Antti Koskimäki ja Pekka T. Rajala. Heidän varahenkilöikseen valittiin Risto Hyvärinen ja Juha Aaltoila.

Palkinnot

Metsähistorian Seuran aktiivinen toimija metsänhoitaja Esko Pakkanen kutsuttiin seuran kunniajäseneksi. Lisäksi myönnettiin ansioplaketti pitäjäneuvos Antti Koskimäelle ansiokkaasta toiminnasta seuran tarkoituserien hyväksi.

Antti Koskimäki ansioplakettinsa kanssa.

Kuva: Anton Mäkelä

Professori Kalmin puut ja metsät ja hänen "testamenttinsa"

**Pehr Kalm (1716–79) tunnetaan parhaiten Linnén apostolina
ja Pohjois-Amerikan tutkimusmatkan toteuttajana.**

**Hän eli aikana, jolloin monessa oli tapahtumassa suuria muutoksia:
Suuren sodan jälkeen valtakunnan talous oli ahdingossa ja tieteenkin
edellytettiin keskittyvän aiheisiin, jotka tuottavat valtakunnalle hyötyä.**

**Kasvi- ja eläinsystematiikka olivat muuttumassa,
kun kaikki järjestettiin uudelleen.**

Ruotsissa keskeinen muutoksen ajuri ja heijastuma oli Kuninkaallinen Ruotsalainen Tiedeakatemia, joka synnytettiin vuonna 1739; sen kättilöinä toimivat Herra Arkkiatri Carl von Linné ja Vapaaherra, Turun hovioikeusneuvos Sten Carl Bielke, muutaman muun ohella. Näiden herrojen vaikutuspiiriin nuori Petter Kalm joutui heti alusta, ja se määrittäi myös hänen tulevan elämänsä.

Ennen Amerikan matkaa Kalm kouluttiin monipuolisesti etsimään ja käsittelemään tietoa sekä perehdytettiin Linnén uuteen Luonnon Järjestelmään. Bilke lähetti hänet tutkimusmatkoille ympäri valtakuntaa. Kalmin "opinnäyte" oli hänen Länsi-Götanmaan retkensä vuonna 1742, josta hän laati kattavan kirjan vuonna 1746. Kirja on erinomainen, mutta Suomessa huonosti tunnettu. Perunkirjatiedoissaan kirjaa ei mainita, kun taas Amerikan matkan kirjoja on mainittu kymmenkunta.

Jostain syystä aina jaksetaan muistuttaa, että Pehr Kalmilta puuttui akateeminen loppututkiminto eli hän ei koskaan puolustanut akateemista opinnäytettä yliopiston väitöstilaisuudessa. Kukaan ei kuitenkaan mainitse, ettei suuri Linnékään julkisesti puolustanut mitään yliopistollista opinnäytettä. Molemmat herrat kuitenkin kirjoittivat oppineita kirjoituksia lukemattomien opinnäytteiden edestä ja kiistattomasti olivat akateemisesti päteviä.

Marraskuulla 1747 Kalm lähti kohti Amerikkaa ja pääsi lopulta perille Philadelphiaan syksyllä 1748. Amerikassa hän teki monenlaisia tutkimuksia ja myös keräsi siemeniä kasveista ja erityisesti puista. Kesällä 1751 hän oli takaisin Tukholmassa. Vuonna

1752 hän aloitti Turun Akatemian professorina, ja ensimmäiset hänen johtamansa väitöstilaisuudet olivat kesällä 1753. Vuonna 1753 ilmestyi myös ensimmäinen osa Kalmin Amerikan matkakirjasta. Amerikan matka tuotti valtavasti tietoa myös Amerikan puista, ja näiden puiden viljelyä kokeiltiin myös Ruotsin valtakunnassa. Tästä Henry Väre on kirjoittanut useita perinpohjaisia esityksiä.

Metsistä ja puista oli Ruotsissa kirjoituksia myös ennen Linnén ja Kalmin aikaa. Komein yritys oli Olof Rudbeckin kymmeniä vuosia valmistelema, laaja kasvikuvakirja, joka painatusvaiheessa tuhoutui Uppsalan suuressa palossa 1702. Turun Akatemiassa ilmestyi professori P. Hahnin johdolla 1600-luvun lopulla opinnäytteet plataanista ja dendrologiasta. Johannes Palmberg, joka opiskeli Turussa lääketiedettä, sai yksinoikeudet kasvikirjaa varten, mutta ei siellä saanut tutkintoa onnettoman professorinsa takia ja siirtyi Ruotsiin ja julkaisi siellä oppikirjana käytetyn "Serta Florea Svecana" -kirjansa, jota Linné piti surkeana. Kirjassa on mm. yrttikirjoista kerättyä tietoa koivun lääkekäytöstä. Professori Elias Tillands laati luettelot Turun seudun kasveista sekä kasvikuvaston – kasvikirjaa hän ei voinut tehdä Palmbergin oikeuksien takia. 1700-luvun alussa lääketieteen tohtori Johan Linder teki kasviluettelon, jossa on mm. lueteltu koivun erilaisia muotoja, ja kirjan värikasveista. 1730-luvulla pappismies Reinero Broocmanin talouskirjassa oli laajat esitykset puista. Silloin ilmestyi myös kaupunkimajuri A. Rosenstenin vaatimaton metsäkirja, joka ei saanut paljoakaan levikkiä, mutta vuonna 1752 Lundin yliopistossa professorina toimi-

nut C.B. Trozelius laati sen pohjalta huomattavasti laajennetun version, josta tuli 1700-luvun tärkein metsäkirja. Kirjassa on myös Samuel Chydeniuksen kommentteja.

Pehr Kalmin julkaisutoiminta on pääosin jakautunut kahtaalle: Hänen Amerikan matkaansa liittyvät kirjoitukset, joista monet käsittelevät amerikkalaisia puita ja niiden viljelymahdollisuuksia Ruotsissa. Näitä kirjoituksia ilmestyi Resan i America -kirjojen ohella mm. Ruotsin Tiedeakatemiaan sarjassa. Turun Akatemian opinnäytteitä ilmeistyi yhteensä 146 noin 25 vuoden aikana, joista osa oli hänen itsensä kirjoittamia. Eräässä kirjeessään hän kirjoittaa: "Lähetin tänään Tiedeakatemiaan paksun pinkan johtamiani väitöskirjoja, joista suuren osan olen kirjoittanut itse, jonkin verran yhdessä väittelijän kanssa ja jotkut ovat väittelijän itsensä tekemiä".

Monet Kalmin johtamista opinnäytteistä käsittelivät metsiä ja puita. Paikalliskuvauksiin sisältyy mainintoja alueen metsävaroista ja metsien tilasta sekä kasviluetteloita, joissa tietenkin puutkin ovat mukana. Heti alkuun vuonna 1753 ilmestyivät opinnäytteet A. Chydeniuksen tuohiveneistä sekä D. Litherin metsien hoidon tärkeydestä. Chydeniuksella keskeinen tarkoitus oli ns. vesitiekysymys eli miten Suomen sisämaan luonnonvarat saadaan käyttöön vesiteitä ja vesikulkuvälineitä kehittämällä. Litherin opinnäytteen sisältö taas oli "aikansa Kullervo Kuusela" eli työ ei ollut metsien hoitoa vaan siinä korostettiin metsien kansantaloudellista merkitystä ja metsävarojen hoitoa. Ruotsin valtakunnan metsät tarjosivat valtakunnalle varmemman elinkeinon kuin kaivosteollisuus, jossa kilpailu oli kiristymässä.

Puita ja puiden ominaisuuksia ja niiden käyttöä käsitteleviä olivat opinnäytteet haavasta, koivusta, pähkinäpensaasta ja katajastakin. Tammea koskeva opinnäyte taas on kansantaloudellinen ja pohtii ruotsalaisen tammen erinomaista laatua verrattuna amerikkalaisiin kilpailijoihinsa. Honka- ja kuusimetsien hoitoa käsittelevä kirjoitus vuodelta 1757 valittaa metsien huonoa käsittelyä ja hävittämistä. Siinä lopuksi esitetään Nauvosta hakkuualueelta laskettuja puiden lustoja ja mittoja eli puiden ikätietoja. Vastaavia ikätietoja Suomea puustosta oli selvittänyt Ulric Rudenschöld vuonna 1746 Tiedeakatemiaan sarjassa julkaistussa kirjoituksessaan. Sitä aiemmin

Rudenschöld oli osallistunut Suomen halki tehtyyn tutkimusmatkaan, jossa oli mm. arvioitu maan vesitiemahdollisuuksia ja metsävaroja.

Puutavaran laatu korostui puutalojen lämpimyyttä ja kestävyyttä painottavissa väitöksissä. Käytetyn puutavaran piti olla kypsää, jolloin se oli lahonkestävää eikä käyristellyt ja aiheuttanut lämmön karkailua. Ymmärrettiin myös, että kunnollinen rakentaminen säästi metsiä ja vähensi polttopuun tarvetta. Aidat ja niissä käytetty puutavara olivat keskeinen kirjoitusten teema. Nuorten puiden kaataminen aidaksiksi hävitti metsiä. Kalm suositteli pensasaitoja, joissa käytetty puu voisi olla kotimaista, esimerkiksi katajaa mutta erityisesti piikkipensaat, kuten orapihlaja, olivat tavoiteltuja – ne pitivät paksunahkaisimman hevosen poissa viljelyksiltä. Pensasaitojen ohella myös erilaisia kivi- ja maavallituksia suositeltiin.

Isojaon tarpeellisuutta esittävät opinnäytteet olivat olennaisia metsäkirjoituksia. Yhteisessä käytössä olleita metsiä hävitettiin säälimättä kaskeamalla, tervanpoltolla ja hakkaamalla niitä eri tarkoituksiin. Uutta metsää ei istutettu, koska kasvavan puuston olisi korjannut joku muu. Siksi metsien jakamista talojen omaan hallintaan pidettiin välttämättömänä.

Kalm ja monet muutkin tuomitsivat ankarasti metsien kaskeamisen. Sitä jouduttiin kuitenkin ymmärtämään, kun uusia tiloja perustettaessa kaskeamisen avulla metsää valmistettiin pelloksi ja niityksi. Mutta kaskeaminen oli myös metsien ryöstöviljelyä, kun hyvää puustoa hävitettiin mitättömän viljämäärän saamiseksi, ja metsien uudistuminen estettiin huonolla toteutuksella. Tervanpoltossa oli myös samanlaisia ongelmia ja akatemian opinnäytteissäkin esitettiin, että hyvää puutavaraa ei saa tuhлата poltossa vaan sen sijaan on käytettävä vaikka juurakoita.

Kalmin tieteellinen testamentti

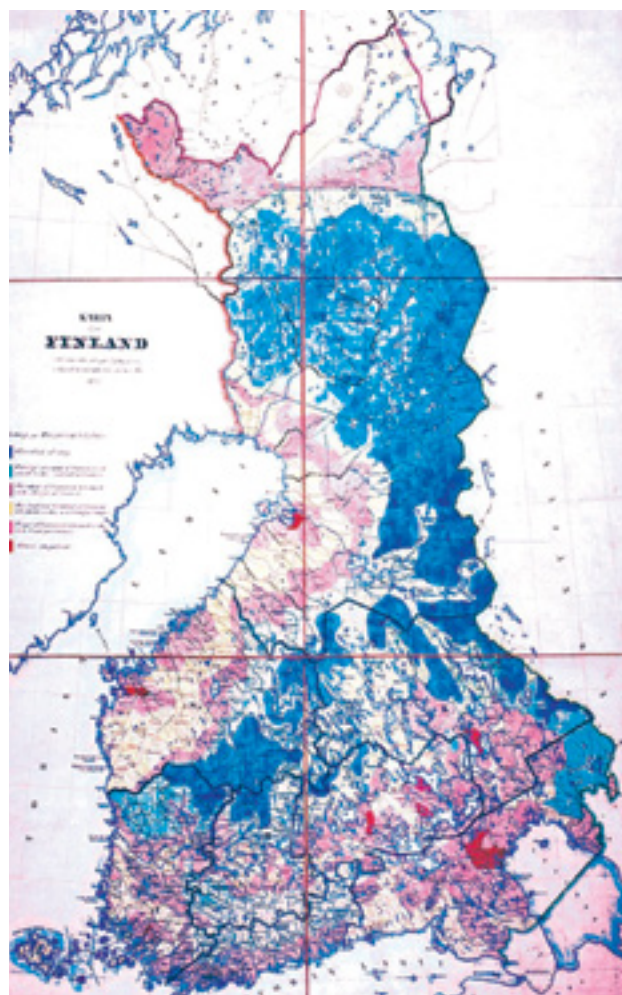
Vähän tunnettu on Kalmin kuoleman jälkeen Patriotiska Sällskapetin Hushållnings Journal -lehdessä vuonna 1781 ruotsin kielellä julkaistu anonyymi kirjoitus: Ajatuksia Suomen talouden parantamisesta. Siinä Kalm antaa hyvän läpileikkauksen vuosikymmenten toiminnastaan ja tärkeinä pitämistään asioista. Tästä 11-sivuisesta kirjoituksesta puolet käsittelee aihetta Metsien lempeämpi hoito.

Metsien lempeämpi hoito osiossa ensin käsitellään metsien tärkeyttä ulkomaankaupan kannalta ja metsän tuotteita. Sitten puututaan metsien säälimättömään hävittämiseen ja varoitetaan metsänpuutteen vakavista seurauksista. Polttopuun nousevat hinnat ja talonrakennuksen virheet ja metsien käyttö aidaksiin mainitaan. Sahalaitosten puutteet ja lautojen sahauksen tehottomuus tuodaan esille. Metsien istuttamisen tarpeellisuutta perustellaan laajasti. Kalm kirjoittaa: "Ei ole koskaan liian aikaista aloittaa honkien istuttamista, koska tänä vuonna istutusta hongasta saadaan kelvollista tukkipuuta vasta 200 vuoden päästä". – Eli Kalmin puut olisivat olleet kypsiä rakennuspuiksi vasta vuodesta 1980 alkaen! Metsäosion lopuksi Kalm kritisoi ankarasti kaskenpolttoa: "Metsiä hävitetään keskeytymättömästi ja samalla peltoviljelykin jää siksi huonolle tolalle. Kaiken tämän lisäksi kaskenpoltto köyhdyttää ankarasti maata, ja kestää jopa ihmisiä ennen kuin maa taas saavuttaa aiemman heldelmällisyytensä".

Kirjoituksen muita aiheita ovat: Virtoihin ja järviin on rakennettava vesiväyliä. Tässä osiossa mainitaan myös Kalmin yliopistouran aloittaneet tuohiveneet. Uusien kaupunkien perustaminen sisämaahan. Perusteluna esitetään, että maamiehille on tarjottava kauppapaikkoja tuotteillaan, jotta maanviljelys olisi mielekästä. Tässä myös mainitaan edellisen kohdan kuljetusmahdollisuuksia tarjoavat järvet ja virrat. Kalm kirjoittaa: "Ne tulisi perustaa kauemmas sisämaahan, jossa metsää on paremmin saatavilla. Siten ympäristienoot saisivat helposti menekkiä tavaroilleen ja vastaavasti nämä laitokset puuta ja ruokatavaraa kohtuullisempaan hintaan."

Nevojen ja soiden ojitaminen ja kuivaaminen. Kuivaamisella pyrittiin ilmaston parantamiseen eli estämään peltojen hallavahinkoja ja niitä seuraavia katovuosia. Kalm kirjoittaa osion lopuksi: "Miten paljon väkeä sinne saadaankaan asutetuksi! Kuinka suurelle määrälle lisää ihmisiä onkaan silloin ruokaa tarjolla! Kaikki tämä on saavutettavissa isonjaon, elinkeinovapauksien, kannusteiden ja vastaavien avulla. Vielä kaiken muun lisäksi koko joukko vaikeita sairauksia saadaan torjutuksi. Ihmiset, jotka ovat asuneet kosteiden paikkojen tuntumassa, ovat monasti ennen aikojaan kuolleet tai heidän elämänsä on ollut kovin kituliasta. "Peltojen ja niittyjen hoito

-kohdassa valitettiin ojituksen puutteita, kesantopeltojen tilaa ja lannoituksen ongelmia. Ratkaisuna esitetään neuvontaa ja kunnollisia, kotimaisia maatalousoppikirjoja. Kalm kirjoittaa varmaankin Professori P. Gaddia arvostellen – Gaddhan oli juuri julkaissut kolme osaa uutta maatalouskirjaansa: "Mutta kirjoittajan pitää olla sellainen mies, jonka tiedetään itse olleen tekemisissä maatalouden olennaisimpien asioiden kanssa, jotta kunnolla voitaisiin luottaa siihen, että hän todella kirjoittaa omista pitkäaikaisista kokemuksistaan. Sellaiset maatalouskirjat, jotka on kopioitu muiden kirjoituksista vähän sanoja muuttellen ja jotka eivät perustu pitkäaikaiseen omaan kokemukseen, eivät ole paljon tautia tavattomampia."

Maanmittari C.W. Gyldeénin kartasta vuodelta 1850 ilmenee Suomen metsien surkea tila. Kaikki rannikkoalueet ja vesistöjen varret oli kulutettu loppuun. Vain kartan sinisillä alueilla, jotka olivat kirveen ja tulen ulottumattomissa, oli vielä vankkoja metsiä. Metsät 1700-luvulla olivat aivan yhtä huonossa jamassa, ja huolimatta Kalmin, Gaddin ja monen muunkin ponnistuksista, 100 vuotta myöhemmin Gyldeén saattoi karttaansa kirjata karun todellisuuden.

"Puustellien eli sotilasvirkatalojen perustaminen on varsin sellainen toimi, joka auttaa isäntiä luopumaan esi-isien haitallisista tavoista maataloustöissä". Tällaista ratkaisua Kalm myös tarjoaa edelliseen tarpeeseen maataloustöiden opastuksesta. Salpietarin valmistuksen Kalm esittää olevan vahingollista peltoviljelyn kannalta, koska navettojen tuottama lanta käytetään salpietarin tuotantoon eikä peltojen lannoitukseen. Näin viljasadot vähenevät.

Viimeisenä kappaleenaan Kalm puuttuu kansan kulutustottumuksiin. Lopussa, aivan viimeiseksi Kalm vielä palaa tärkeimpäänsä eli metsiin, kovin surumielisesti. Kalm kirjoittaa: "Tiettyjen ylenpalttisuuden kalujen eli turhien kulutustavaroiden käyttöä pitäisi nykyistä enemmän rajoittaa. Luen näihin kuuluvaksi myös kahvin, josta on tullut päivittäin käytetty juoma jokaiselle kaupunkien porvaris-, suutarin- ja käsityöläismamsellille. Aivan pian kahvia aletaan käyttää enemmän, kun kaikki maaseudun naiset ja miehetkin alkavat tätä juomaa nauttia; siitä on jo somia esimerkkejä olemassa. Ajatelkaa, millaisia määriä Ruotsissa ja Suomessa vuosittain kulutetaan kahvia ja kaikkea sitä sokerin määrää mitä kahviin lisätään! Helposti pystyy laskemaan, että tynnyreittäin kultaa valuu valtakunnasta ulos aivan turhuuteen, usein jopa vahingolliseen tavaraan. Mutta kun ehdimme metsiämme hakata vielä vähän nykyistä enemmän, käy hyvin laatuun tuoda tätä juomaa...".

Kirjoituksen lopussa on sarjan toimituksen huomautus: " Nämä ajatukset pätevät laajemmaltikin kuin vain Suomessa. Kirjoittaja lupasi tarjota lisää ajatuksiaan aiheesta, mutta Tohtori Kalm menehtyi pian tämän kirjoittamisen jälkeen."

Seppo Oja

Kirjallisuutta

Gadd, P.A. (1773, 1775, 1777). *Försök Til en Systematisk Inledning I Svenska Landt-skötselen*; ...Tom 1, 2 & 3. Stockholm.

Kalm, P. (1746). *Wästgötha Och Bahusländska Resa*. Lars Salvius. Stockholm

Kalm, P. (1753, 1756, 1761). *En resa til Norra America*. Tom. 1, 2 & 3. Lars Salvius. Stockholm.

Kalm, P. (1781). *Tankar om Hushållningens uphjelpande i Finland*. *Hushållnings Journal*, För Januarius, År 1781. s. 32–43

Linder, J. (1716). *Johan Linders Flora Wiksbergensis, Eller Ett Register uppå the Träd*, ...

Linder, J. (1720). *Johan Linders Svenska färgkonst, med inländske örter, gräs, blommor, blad, löf, barkar, rötter, wexter och ...*

Linnaeus (von Linné), C. *Flora Svecica*. (1. p. 1745 ja 2. p. 1755).

Linnén teokset löytyvät verkon sivulta <http://linnean-online.org/>

Oja, S., Rousi, M., Leikola, M. & Lehtonen, M. (2024/25). Pehr Kalmin koivu. Vanhin koivutieto, sen lähteet ja päivitys nykyaikaan. Faros-kustannus Oy. (Kirjassa laajat lähde- ja viittausluettelot).

Palmberg, J. (1684). *Serta Florea Svecana Eller Swenske Örtekrantz*. Uudet painokset ilman kuvia 1733 ja 1738.

Rosensten, A. (1737). *Om Skogars Skiötzel*.

Til-Landz, Elias. (1683). *Catalogus Plantarum ...*

Til-Landz, Elias. (1683). *Icones Novae ...*

Trozelsius, C.B. (1752). *Stads-Majorens Anders Rosenstens Tankar om Skogars Skötsel ...*

Trozelsius, C.B. (1771). *Stads-Majorens Anders Rosenstens Grundeliga Underwisning Om Skogars Skötsel*.

Väre, Henry. (2007). *Dendrologiaa Auran akatemiassa*. *Sorbifolia* 38(2).

Väre, Henry. (2016). Pehr Kalm (1716–1779) ja Pohjois-Amerikan puuvartist. *Sorbifolia* 47(4).

Verkkosivuja

www.doria.fi – Kansalliskirjaston sivusto, josta löytyvät kaikki Turun Akatemian opinnäytteet. Hakusanalla Pehr Kalm löytyy satoja julkaisuja.

<https://hosting.devo.se/kvah/search.html> – Kungliga Vetenskaps Academiens Handlingar. Hakusanalla Kalm löytyy 34 artikkelia. ks. myös Rudenschöld.

<https://www.ksla.se/arkiv/publikationer/solmed/> – Kongl. Skogs- och Lantbruksakademien. Solmed-sivuilla on runsaasti julkaisuja, joiden pdf-versiot luettavissa (linkki huomaamaton sivun oikean reunan laatikon ylärivillä). Sivulla on mm. Trozeliuksen metsäkirja ja Broocmanin talouskirja.

KIRJA-ARVOSTELU

Puoli vuosisataa metsätaloutta

Vuonna 2023 ilmestyi kirja *Hyytiälän kurssi 65 mukana murroksissa – puoli vuosisataa metsäisillä taipaleilla*. Se on kirja Hyytiälässä vuonna 1973 perusharjoittelunsa suorittaneen metsäopiskelijakurssin kokemuksista opintoaikoinaan sekä toiminnasta ja havainnoista niiden jälkeen tähän päivään ja eteenkin päin. Kirjan toimittajat ovat Markku Kanninen, Antti Koskimäki, Risto Päivinen ja Pekka T. Rajala.

Viitisenkymmentä mennyttä vuotta on ollut suurten muutosten aikaa. Muutokset, jopa murrokset kuvataan kirjassa. Kurssilaisten vaiheet tulevat tutuiksi. Samalla käydään läpi koko Suomen ja osin

maailmankin metsätalouden vaihteita. Metsät ja metsätalous ovat osa yhteiskuntaa ja ihmisten elämää.

Kirja on 295-sivuinen, kauniisti kuvitettu teos. Nyt se on saatavilla sähköisenä kirjana. Niin muutkin kuin kirjan aikanaan hankkineet pääsevät tutustumaan maamme metsätalouden historiaan, joka on vertaansa vailla sekä aikamatkalle tuttujen toimijoiden seuraan. Tässä linkki kirjan sivulle Ellibs-kaupassa: <https://www.ellibs.com/fi/book/9789529482498>.

Antti Koskimäki

*Kanninen, Markku, et al. 2023.
Puoli vuosisataa metsäisillä taipaleilla.
Hyytiälän kurssi 65 mukana murroksissa.
Hyytiälän kurssi 65.*

METSÄHISTORIAN SEURA RY

Retkeily 12.–13.9.2025 Kanta-Hämeeseen

OHJELMA

PERJANTAI 12.9.2025

Kello 9.00 mennessä kokoontuminen Riihimäen rautatieasemalla

Lähtö Pekolan Liikenteen bussilla, seuraava bussiin nousupaikka on muutaman sadan metrin päässä oleva Femmantorin pysäköintialue, jossa voi pitää autot maksutta.

Kello 9.20 Ansala, suomalaisuusmiesten vuonna 1907 rakennuttama metsästysmaja (suunnittelija Onni Tarjanne)

- Tulokahvit.
- Paloheimot Suomen metsäteollisuudessa ja liiketoiminnassa, Martti Paloheimo esittelee

Kello 11.00 Ajo Läyliäisiin Kormun ja Launosten kautta.

- Matkalla Paloheimojen asuin- ja toimintaympäristöjä sekä edelleen Sakari Pälsin synnyinmaisema ja kirjojen toimintaympäristöjä

Kello 11.45 lounas Läyliäisten Seuralassa

Läyliäisten Maa- ja kotitalousseura valmistaa ja tarjoilee

Kello 12.45 Luonnonvarakeskuksen Haapastensyrjän toimintakeskus

- Metsänjalostuksen historiaa maassamme esittelee Sirkku Pöykkö. Tutustuminen keskukseen
- Kotimaisten puiden erikoismuodot

Kello 14.30 Lähtö Hämeenlinnan Tuulokseen

Kello 16.00 Antti Sipilän yksityinen metsäkirjasto

- Antti esittelee

Kello 17.30 lähtö Rahtijäven kämpälle Hämeenlinnan Lammille

- Majoittuminen, sauna ja ilta-ateria

LAUANTAI 13.9.2025

Klo 7.00 Aamiainen

Klo 8.00 Lähtö Evon metsäoppilaitokselle

Klo 8.30 Evon metsäoppilaitos

- Metsäopetus ennen ja nyt, esittelee Antti Sipilä

Kello 10.15 Metsämiesten sota 1918

- Pekka T. Rajala

Kello 11.00 lähtö Padasjoen Vesijaolle

- Matkalla lounas, Keinuhongan tila, Auttoinen

Kello 12.30 Erittäin pitkäaikaiset tutkimukset Vesijaolla, Metsäntutkimuslaitos, Luonnon- varakeskus.

- Heikinheimon kaski vuodelta 1917 kokeineen
- Edelleen juhlakaski vuodelta 2018, jossa tutustutaan alueelle vuonna 2019 perustettuun viljelykokeeseen.
- Hakkuut turvemailla ja niiden vaikutus hiilidioksidin määrään, esittelee Päivi Mäkiranta

Kello 15.00 lähtö Riihimäelle, jossa ollaan arviolta kello 17.00

Retkeilyn hinta on 240 euroa jäseniltä ja 260 euroa ei-jäseniltä.

Maksu sisältää kaiken ohjelmaan sisältyvän.

Ilmoittautumiset matkanjärjestäjälle Antti Koskimäelle sähköpostilla

koskix@hotmail.com tai puh. 040 543 7118.

Viimeinen ilmoittautumispäivä on 26.8.2025.

Mainitsettehan ilmoittautumisen yhteydessä mahdolliset ruoka-ainerajoitteet.

TERVETULOA!